

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5(3)

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHGA QARATILGAN HAYOTIY TASHABBUSLAR	12
Muxiddin Kalonov	
O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li	
BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA	34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	41
Bobonarova Kamola	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	47
Azizova Habiba Arslonovna	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	56
Yusupova Dilbar Mirabidovna	
KARBOHOVYIE KREDITVYI V AGROPHOM SEKTORE KAK INSTRUMENT RAZVITIYA ZELENOY EKONOMIKI UZBEKISTANA	61
Abdullaeva Zaynab Ruslanovna	
BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI	66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI	73
Ravshanjon Azimovich	
O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI	80
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI	85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.	
IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi	
ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY	100
Erkin Temirovich Shodiev	
THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT	105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich	
TA'LIM MUASSASALARINI MOLIVALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI	113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	

AHOLI ISTE'MOL MADANIYATI VA MILLIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	118
Rustamov Sheraz Oblokulovich	
ISHLAB CHIQARISH OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: KOB-B-DOUGLAS MODEL	
ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL	123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS	
BOSHQARISH	129
Firas Halawani, Feruza Insavaliyeva	
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ	
МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ	
ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ.....	139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов	
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА	
РОСТА	150
Омонтурдиева Диёра	
YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISHDA DRONLARDAN	
FOYDALANISH.....	155
Matkarimov Mansur	
YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEKANIZMINING DASTAKLARI	161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi	
СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА:	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
KAMBAG'ALLIKNI MONETAR VA KO'P O'LCHOVLI BAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA	
IQTISODIY O'SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH	173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o'g'li	
QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING	
USTUVOR YO'NALISHLARI.....	179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA	
RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI.....	188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o'g'li	
MANAGING DIGITAL TRANSFORMATION IN PRIMARY HEALTHCARE: A SYSTEMATIC	
LITERATURE REVIEW	192
Ashurova Sitora Xusnitdin qizi	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ПРОБЕЛЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫМ	
ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	197
Тиллахуджаев Аббосхон, Дилфуза Шакирова, Мухамедалиева Сайёра, Ойбек Камилов	
JAHON ME'MORIY MEROSIDAN TURIZMDA FOYDALANISH: DOLZARB MUAMMOLAR,	
ZAMONAVIY YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI TAKLIFLAR.....	208
Qilichov Muhiddin Husniddin o'g'li	
IMPROVING SALES PROMOTION STRATEGIES FOR UZBEK EXPORTERS IN DEVELOPING	
FOREIGN MARKETS.....	217
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Rustamova Madina Baxrom qizi	
ENVIRONMENTAL DEGRADATION AND CARBON EMISSION: INTERCONNECTED LINKS WITH	
ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET.....	222
Rajabova Malika Nuriddin qizi	
NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA OID ILMIY QARASHLAR	
VA YONDASHUVLAR	230
Qosimova Gulyar Axmatovna	

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН.....	236
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	239
Усманова Зумрад Исламовна	
KIMYO SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORALARI	242
Muxammadiyeva Munira Zaynabuddinovna	
QISHLOQ UY-JOY QURILISHIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEKANIZMLARINING AHAMIYATI	248
Xannarov Komiljon Karimovich	
TIBBIYOT MUASSASALARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA VAZIFALAR TAQSIMOTI TAMOIYILLARI	253
Saidov Suhrob Shodmonovich	
HUDUDIIY IQTISODIY INTEGRATSIYA RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBASI VA MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI UCHUN AHAMIYATI.....	257
Akbarova Kamola Akmaljonovna	
MOLIYAVIY TAHLIL AXBOROT BAZASINING KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIRI	263
Karimov Eminjon Gapardjonovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEKANIZMLARI	270
Shermatov Axror Abdixakimovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA ENERGIYA SAQLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	275
Ergash Bobobekov	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA ISLOM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	281
Yo'ldoshev Jamshid Nu'monovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	285
Qurbonova Rahima Jamshedovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI ISH O'RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	290
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	297
Raximov Zikrullo Soyibjon o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA REKREATSION XIZMATLAR MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	302
Usmanova Zumrad Islamovna	
WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	306
Iskhakova Sarvar Ayubovna, Amriyeva Shahzoda Shukhratovna	
BARQAROR TURIZMGA ERISHISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	312
Baxtiyorov Javlon Fazliddin o'g'li	
MEVA MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TIZIMI	316
Yusufova Laylo G'ayrat qizi	

AHOLISI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA QISHLOQ JOYLARINING BARQAROR RIVOJLANISHI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR.....	325
Yusufjonov Jahongir Ilxomjon o'g'li	
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФИИ СТОИЦИЗМА И СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЗГЛЯДОВ МАРКА АВРЕЛИЯ И КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИРОВАНИЯ ВЛАДИМИРА Л. КВИНТА.....	329
Норкулов Суннатбек Алишерович	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	335
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
MAMLAKATIMIZDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA QULAY BIZNES MUHITINING TA'SIRI.....	341
Vahidova Gulhayyo Arzi qizi	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI BILAN TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	347
Raxmanova Ilmira Rustamovna	
SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MAQSADLI MARKETINGDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	354
Toxirov Javlon Raximovich	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARNI TARKIBIY QISMLARI BO'YICHA BAHOLASHNING MUHIM OMILLARI.....	361
Arslonov U. U.	
RESURLAR TA'MINOTI TIZIMINING TASHKILIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI.....	367
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
JAHON SAVDO TASHKILOTI TAMOYILLARI ASOSIDA SOLIQ SIYOSATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	373
Saitqulov Suxrob Shavkatovich	
TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARNING KREDIT QOBILIYATINI BAHOLASH UCHUN SKORING MODELIDA SUN'YI INTELLEKTNI JORIY ETISHNING AHAMIYATI.....	380
Komiljon Karimov	
OLIY TA'LIM VA AMALIYOT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	386
Karimova Xurshida Raximovna	
QO'RIQLASH DEPARTAMENTIDA SOLIQ YUKLAMASINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI VA UNI ICHKI MOLIYAVIY NAZORAT HAMDA AUDIT NUQTAYI NAZARDAN TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	390
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	396
Ли Марина Рудольфовна	
O'ZBEKISTONDA YER RESURLARINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	402
Xoshimova Sevara Baxromovna	
FARMATSEVTIKA IMPORT KOMPANIYALARIDA REKLAMA SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH: "SHINING IMPEX" AJ MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	410
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna, Nurullayev Ilyosbek Xojiabdulla o'g'li	
HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	417
Turayev Baxtiyor Ergashevich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	421
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR KANALLARI VA ULARNI HISOBDA AKS ETTIRISH MASALALARI	427
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
O'ZGARUVCHILAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNI REGRESSIYA MODELLARI ORQALI AMALIY TAHLILI	432
Sakiyeva Ozoda Batirovna, Xushvaqtova Dilfuza Ramazon qizi	
INSON KAPITALIGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	437
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BOZOR MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	444
Khakimov Bekzod Ilhomjonovich	
O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIMI MUASSASALARINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	453
Atabayeva Yulduz Baxtiyar qizi	
ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ	457
Ким Елена Радионовна	
O'ZBEKISTONDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI BOSHQARUV SAMARADORLIGI: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	464
Abdurasulova Zarina Sayfiddin qizi	
STRATEGIC MARKETING CAPABILITIES AND ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN DIGITAL PLATFORM ECOSYSTEMS: A CONCEPTUAL SMPC MODEL FOR EMERGING MARKETS	471
Bakhtiyor Ruziev Eshmuminovich	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	477
Усманова Зумрад Исламовна	
UGLEROD CHIQINDILARINI KAMAYTIRISHDA YASHIL INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING NAZARIY ASOSLARI.....	480
Jumaniyozov Feruzbek Dilshod o'g'li, Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich, Majidov Jamoladdin Komoliddinovich	
MEHMONXONA XO'JALIGI SUBEKTARIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	485
Gulomqodirova Ma'muraxon Saydumarxon qizi	
QISHLOQ MANZILGOHLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MOHIYATI VA NAZARIY JIHATLARI	492
Xusanova Sevara Shavkat qizi	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATION-INVESTITION BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	499
Raxmatillo Mirolimovich Egamov	
MOLIYAVIY HISOBOTNING KOMPILYATSIYASI BO'YICHA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH TARTIBI.....	503
A.Z.Avlokulov	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI, TASNIFLASH MEZONLARI VA SHAKLLARI	507
Ibragimov Aziz Turayevich	
IJTIMOY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI.....	514
Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li	
AVTOTRANSPORT XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI HAMDA ULARDA SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	521
Raximov Azamat Hamroqulovich	

KO'P QAVATLI UY-JOY OBYEKTлари LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	525
Xikmatov Xakimxon Xamzaevich, Xalilov Nimatillo, Fattoyev Orzujon Xudoyqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	530
Djumaniyazova Shaxnoza G'afurdjanovna	
MINTAQA SHAHARLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISH DARAJASI TAHLILI.....	535
Ne'matov Ne'matulla Erkinboyevich	
СТРАТЕГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ: КАК СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ ФОРМИРУЮТ ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	539
Убайдуллоева Сабрина Кодыровна	
NAVOIY VILOYATIDA MEHNAT RESURLARIDAN FOYDALANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI.....	545
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH VOSITASI SIFATIDA.....	551
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich	
O'ZBEKISTON VILOYATLARIDA TURISTIK XIZMATLAR EKSPORTINING BARQAROR DIVERSIFIKATSIYASI: HUDUDIY KONSENTRATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI.....	555
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI KREDITLASH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	565
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
JAHON IQTISODIYOTI GLOBALLASHUVINING HARAKATLANTIRUVCHI OMILLARI, BELGILARI VA SHAKLLARI.....	575
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: SUN'IY INTELLEKT VA BLOKCHEYN TEKNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI.....	579
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich, Kustanbaeva Jansaya Marat qizi	
JAHON AMALIYOTIDA YASHIL XIZMATLAR KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI, YO'NALISHLARI VA LOKALLASHAYOTGAN INSTITUTSIONAL ASOSLARI.....	584
Y.M. Xalikov	
MILLIY IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT.....	591
Karimova Iroda Abdusattarovna	
MEHMONXONALARDA SUV VA ENERGIYA RESURLARINI BARQAROR BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI.....	598
Abbosova Sabina Hasan qizi	
KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	604
Mirzayev Ozod Furkatovich	
PAXTA SANOATINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ASOSIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH.....	611
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
РАЗВИТИЕ УРБАНИЗАЦИИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.....	615
Салимова Юлдуз Исаковна	
UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	624
Aminova Naima Umar qizi	
STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	628
Sultonboyeva Munira Bahodirovna, Sultanova Kamila Muktorali Kizi	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING AHAMIYATI.....	636
Mullabayev Murod Farxodjonovich	
THE ROLE OF THE UZBEK LANGUAGE IN THE DIGITAL AGE.....	641
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	646
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	651
Kosbatirov Anvar Nurgaliyevich	
YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARINING ROLI VA ISTIQBOLLARI	657
Yakubova Samira Sabitdjanovna	
O'ZBEKISTONDA BANK AUDITI VA INVESTITSION FAOLLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	660
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich, Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
CORPORATE GOVERNANCE QUALITY, FOREIGN DIRECT INVESTMENT, AND ECONOMIC GROWTH: A PANEL ECONOMETRIC ANALYSIS OF CENTRAL ASIAN COUNTRIES (2003–2024)	664
Yusufjon Po'latov	
AGRAR MAHSULOTLARNI QAYTA ISHLASH SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	
Sheraliyev Axror Sodiqovich, Ne'matov Javohir Zoxidjon o'g'li	
GANDBOL BILAN SHUG'ULLANUVCHI CHIZIQ O'YINCHISINI O'YIN JARAYONIDAGI TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH SAMARADORLIGI.....	677
R.O. Obloberdiyeva	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TO'LOV QOBILİYATI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	683
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING TO'LOV QOBILİYATLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI VA UNING NAZARIY JIHATLARI	689
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARI.....	694
Kenjayev Toshbolta Aminovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MILLIY TO'LOV INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH.....	702
Ismailova Nasiba Komildjanovna	
КЭРРИ-ТРЕЙД В ЭПОХУ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ШОКОВ: УРОКИ БЛИЖНЕВОСТОЧНОГО КОНФЛИКТА	708
Сулейманов Ильнур Радикович	
O'ZBEKISTONDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RESIRKULYATSION AKVAKULTURA TIZIMLARINING (RAS) STRATEGIK AHAMIYATI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI	715
Nazokat G'ulomova	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	719
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA METODOLOGIK ASOSLARI	724
Xazratov Abror Panjiyevich	
AUDITORLIK DALILLARI VA ULARNI HUIJATLASHTIRISH JARAYONINING MUHIM JIHATLARI.....	730
G'aniev Z.U.	
ПОВЫШЕНИЕ ПОРОГА ПЕРЕХОДА НА НДС КАК НАЛОГОВЫЙ ИНСТРУМЕНТ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА В УЗБЕКИСТАНЕ	736
Буранова Лола Вахобовна	
Садиков Искандар Гайратович	

IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA SUV RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	744
Turgunbayev Utkir Begimovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDITNING IQTISODIY MOHIYATI, MAQSADI VA INSTITUTIONAL O'RNI	749
Saitmuratov Saitmurot Masharip o'g'li	
KELAJAK STRATEGIYASI INNOVATSION HR-SIYOSATLAR VA YOSH KADRLAR BILAN ISHLASHNING KONSEPTUAL MODELI	755
Abiyev Jahongir Ne'matovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT O'TKAZISH JARAYONINING USLUBIY TAHLILI	761
Saitmuratov Saitmurot Masharip o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	767
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
ОПЫТ ВЕДУЩИХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН В НАЛОГООБЛОЖЕНИИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ.....	771
Курбанов Рустам Раджапович	
FOND BOZORI ORQALI XUSUSIYLASHTIRISH: POLSHA TAJRIBASI, O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	775
Chinqulov Qahramon Ravshanovich	
SAMARQAND QISHLOQLARIDA "OILAVIY MEHMON UYLARI" (GUEST HOUSES) VA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI: ISHCHI KUCHI VA KAPITAL NAZARIY TAHLILI.....	781
Ozoda Pardayeva	
YASHIL INNOVATSIYALARNING O'ZBEKISTONDAGI IQTISODIY ROLI	787
Mamatsoliyev Muhammadjon	
SUV TANQISLIGI SHAROITIDA SOHANI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISH (XORIJ TAJRIBASI).....	793
Akbarova Shaxnoza Yakub qizi	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA ASALARICHILIK TARMOG'INI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	797
Farmanov Jonibek Ziyadullayevich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA NEFT-GAZ SANOATI KORXONALARIDA AXBOROT ALMASHINUVINI TAKOMILLASHTIRISH "Muborak gazni qayta ishlash zavodi MCHJ misolida"	802
Abdullayev Munis	
TIJORAT BANKLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI KREDITLASHNING IQTISODIY MOHIYATI VA UNING MILLIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI	809
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI (AKT) INFRATUZILMASIDA AKTIVLARNI BOSHQARISHDA ISO/IEC 55000 STANDARTINI QO'LLASH	816
Suleymanov Farrux Raximjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI KREDITLASHNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	822
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna	
Abduraxmonov Faridun Firo'z o'g'li	
BANKLARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI XALQARO USULLAR VA MEZONLAR ASOSIDA BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	827
G'aybulloyev Suxrob Odil o'g'li	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARINING AKTIVLARINI BOSHQARISH BILAN BOG'LIQ AMALIY VA USLUBIY MUAMMOLAR	834
Baxriddinov Sharofiddin	
XIZMAT KO'RSATISH TIZIMINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MARKETING STRATEGIYALARINING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	842
Otajanov Umid Abdullayevich	
Isakova Naima Ikromjonovna	
РАЗВИТИЕ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ESG-ФИНАНСИРОВАНИЯ	848
И. Р. Бердикулова	
INSURTECH PLATFORMALARI ASOSIDA SUG'URTA XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH VA MOLIYAVIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	852
Xakimzoda Maftuna Yusuf qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ В ЗАРУБЕЖНОЙ ПРАКТИКЕ: БЛОКЧЕЙН, ФИНТЕХ И ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ	857
Ражаббаева Махфуза Султанбой кизи	
Абдуллаев Анвар Фарходович	
OILAVIY KORXONALAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA BANKLARNING O'RNI	861
Fayziyev X.	
Toshtemirov M.	
MAHSULOT TANNARXINI KALKULYATSIYA QILISHNING ZAMONAVIY USULLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIGI	866
Almardanov Muxamadi Ibragimovich	
Bolibekov Baxtiyor Achilovich	
Safarov Javohir Ismoilovich	
MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMIDA MAVJUD MUAMMOLAR VA CHEKLOVLAR	872
Begalov Sherzod Maxsutaliyevich	
TA'LIM JARAYONIDA TEXNOLOGIK YONDASHUVNING ZARURIYATI	876
A'zamova Saxovat	
O'ZBEKISTONDA "QISHLOQ XO'JALIGI-4.0" KONSEPSIYASINI JORIY ETISH YO'LLARI, MUAMMOLARI VA STRATEGIK ISTIQBOLLARI	879
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
GLOBAL COMPETITIVE POSITIONING OF UZBEKISTAN'S TOURISM SECTOR: A DISTANCE-TO-FRONTIER DIAGNOSIS ACROSS THIRTEEN DEVELOPMENT PILLARS	886
B. Sobirov	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	893
Tangriyeva Farida Abdulkarimovna	
МОЛИЯ ТИЗИМИДА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТИНИНГ МЕТОДОЛОГИК МУАММОЛАРИ	897
Ҳакимов Нодир Назарович	
MOLIYA TIZIMIDA DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINING METODOLOGIK MUAMMOLARI	902
Hakimov Nodir Nazarovich	
FISKAL VA MONETAR SIYOSATNING INFLYATSIYA VA DAVLAT QARZIGA TA'SIR MECHANIZMLARI	907
Narkuziyev Anvar Rustamovich	

FISKAL VA MONETAR SIYOSATNING INFLYATSIYA VA DAVLAT QARZIGA TA'SIR MEXANIZMLARI

Narkuziyev Anvar Rustamovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchisi,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrası dotsenti

E-mail: anvar.norquziyev824@gmail.com

ORCID: 0009-0008-4211-8548

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning nazariy asoslari hamda ularning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri O'zbekiston misolida tahlil qilinadi. Tadqiqotda keynsiy, monetar va fiskal nazariyalar doirasida davlat qarzining pul massasi, byudjet taqchilligi va narxlar darajasi bilan bog'liqligi yoritilgan. Shuningdek, davlat qarzini monetizatsiya qilish, fiskal dominanta va qarz yukining inflyatsion bosimga ta'siri masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: davlat qarzi, inflyatsiya, fiskal siyosat, monetar siyosat, byudjet taqchilligi, pul massasi, fiskal dominanta, makroiqtisodiy barqarorlik, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of the relationship between public debt and inflation and their impact on macroeconomic stability in the case of Uzbekistan. The study examines the relationship between public debt and money supply, budget deficit, and price level within the framework of Keynesian, monetary, and fiscal theories. It also scientifically substantiates the issues of public debt monetization, fiscal dominance, and the impact of debt burden on inflationary pressures.

Keywords: public debt, inflation, fiscal policy, monetary policy, budget deficit, money supply, fiscal dominance, macroeconomic stability, economy of Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы взаимосвязи государственного долга и инфляции, а также их влияние на макроэкономическую стабильность в случае Узбекистана. Исследование рассматривает взаимосвязь государственного долга и денежной массы, бюджетного дефицита и уровня цен в рамках кейнсианской, монетарной и фискальной теорий. Также научно обосновываются вопросы монетизации государственного долга, фискального доминирования и влияния долговой нагрузки на инфляционное давление.

Ключевые слова: государственный долг, инфляция, фискальная политика, монетарная политика, дефицит бюджета, денежная масса, фискальное доминирование, макроэкономическая стабильность, экономика Узбекистана.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyotida so'nggi yillarda faol fiskal siyosat va keng ko'lamli investitsion dasturlar amalga oshirilishi natijasida davlat qarzi hajmi sezilarli darajada oshdi. Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2018-yilda davlat qarzining YAIMga nisbati qariyb 20 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa, 2023-yil yakuniga kelib ushbu ko'rsatkich 35 foizga yaqinlashdi. Davlat qarzining asosiy qismini tashqi qarz tashkil etib, u xalqaro moliya institutlari va xorijiy investorlar mablag'lari hisobidan shakllangan. Inflyatsiya darajasi ham mazkur davrda o'zgaruvchan xarakterga ega bo'ldi. Xususan, 2018–2020-yillarda inflyatsiya darajasi o'rtacha 12–15 foiz atrofida shakllangan bo'lsa, 2022–2023-yillarda qat'iy pul-kredit siyosati natijasida inflyatsiya bosqichma-bosqich pasayish tendensiyasini namoyon etdi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan inflyatsion targetlash rejimiga o'tish narxlar barqarorligini ta'minlashda muhim qadam bo'ldi.

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlik bir necha kanallar orqali namoyon bo'ladi: byudjet taqchilligini monetizatsiya qilish, pul massasi kengayishi, foiz stavkalari dinamikasi va valyuta kursining o'zgarishi orqali. Agar davlat qarzi pul emissiyasi hisobidan moliyalashtirilsa, bu inflyatsion bosimni kuchaytirishi mumkin. Aksincha, qarz mablag'lari samarali investitsiyalarga yo'naltirilsa va fiskal intizom ta'minlansa, inflyatsion xatarlar cheklanishi mumkin.

Ushbu maqolada davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik nazariy va empirik yondashuvlar asosida o'rganildi. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi usullarga tayandi. Birinchidan, nazariy tahlil usuli qo'llanilib, klassik, keynschilik va monetarizm maktablarining qarashlari solishtirildi. Davlat qarzining byudjet taqchilligi, pul emissiyasi va yalpi talab orqali inflyatsiyaga ta'siri mexanizmlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Ikkinchidan, taqqoslash va mantiqiy umumlashtirish usuli yordamida davlat qarzining ichki va tashqi shakllari hamda ularning narxlar darajasiga ta'siri o'rganildi. Uchinchidan, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish usuli asosida (so'nggi yillardagi makroiqtisodiy ko'rsatkichlar: davlat qarzi hajmi, inflyatsiya darajasi, byudjet taqchilligi) o'zaro bog'liqlik baholandi. To'rtinchidan, korrelatsion tahlil elementlari yordamida davlat qarzi o'sishi va inflyatsiya sur'atlari o'rtasidagi bog'liqlik darajasi aniqlashtirildi.

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni to'liq anglash uchun nazariy yondashuvlar bilan amaliy dinamikani o'zaro integratsiya qilgan holda tahlil qilish zarur. 2024-yilda O'zbekistonning davlat qarzi qariyb 40,2 mlrd AQSh dollarini tashkil etdi va yil davomida oshish kuzatildi. Davlat qarzining YAIMga nisbati taxminan 35 % atrofida bo'ldi va oldingi yilga nisbatan o'sish qayd etildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Fiskal va monetar siyosatning inflyatsiya hamda davlat qarziga ta'siri iqtisodiyot nazariyasida eng ko'p tadqiq qilingan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu masalalar bo'yicha klassik va zamonaviy iqtisodiy maktablar turli yondashuvlarni ilgari surgan bo'lib, ularning ilmiy qarashlari bugungi kunda ham davlatlarning makroiqtisodiy siyosatini shakllantirishda muhim nazariy asos vazifasini o'tamoqda.

Makroiqtisodiy nazariyaning asoschilaridan biri bo'lgan John Maynard Keynes (1936) o'zining The General Theory of Employment, Interest and Money asarida iqtisodiy inqiroz davrlarida fiskal siyosatning faollashtirilishini asoslab berdi. Muallifning fikriga ko'ra, davlat xarajatlarning ko'payishi yalpi talabni rag'batlantirib, iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi va ishsizlikni kamaytiradi. Biroq iqtisodiyot to'liq bandlik darajasiga yaqinlashgan sharoitda ortiqcha davlat xarajatlari inflyatsion bosimni kuchaytirishi mumkin. Keynes davlat qarzining oshishini qisqa muddatda iqtisodiy faollikni tiklash vositasi sifatida baholagan.

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlarida davlat qarzining dinamikasi, fiskal qoidalar, byudjet taqchilligi va qarz yukining makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri muntazam yoritib boriladi. So'nggi yillarda davlat qarzini boshqarish strategiyasi doirasida qarzning xavfsiz darajasini saqlash va fiskal barqarorlikni mustahkamlash ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda.

So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, fiskal va monetar siyosat alohida emas, balki o'zaro muvofiqlashtirilgan holda amalga oshirilgandagina inflyatsiyani nazorat qilish va davlat qarzini maqbul darajada ushlab turish mumkin. Davlat xarajatlarning samaradorligi, soliqa tortish tizimining barqarorligi, markaziy bank mustaqilligi hamda davlat qarzini oqilona boshqarish makroiqtisodiy barqarorlikning asosiy omillari hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy iqtisodiy siyosatda fiskal va monetar choralar o'zaro uyg'unlashtirilgan holda qo'llanilishi iqtisodiy o'sish, narxlar barqarorligi va davlat moliyasining barqarorligini ta'minlashning muhim sharti sifatida qoraladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bizga ma'lumki, iqtisodiy adabiyotlarda inflyatsiyani o'lchashning ikki asosiy yondashuvi mavjud: to'g'ridan-to'g'ri o'lchov usullari va bilvosita (model asosidagi) baholash usullari. To'g'ridan-to'g'ri usullar orasida iste'mol narxlar indeksi (INI yoki CPI), ishlab chiqaruvchi narxlar indeksi (INI-i yoki PPI) va yalpi ichki mahsulot deflyatori eng keng tarqalganlari hisoblanadi. Bilvosita usullar esa turli iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikdan foydalanib, kuzatilmagan yoki kutilayotgan inflyatsiya darajasini baholashga qaratilgan. Ushbu ikki yondashuv bir-birini to'ldiruvchi xarakter kasb etib, birgalikda ishlatilganda inflyatsiya jarayonining to'liqroq tasvirini beradi.

Iste'mol narxlar indeksi (INI) inflyatsiyani o'lchashning eng keng tarqalgan vositasi bo'lib, mamlakat aholisining tipik "iste'mol savati"ga kiruvchi tovar va xizmatlar narxlarining o'rtacha o'zgarishini aks ettiradi. Laspeyres formulasi asosida hisoblanadigan klassik INI bozor savatidagi tovarlar tarkibini bazis davr uchun belgilab, keyingi davrlar uchun xuddi shu tovarlar narxlarini kuzatib boradi. Paasche indeksi esa joriy davr iste'mol tarkibini asos sifatida qabul qiladi. Fisher indeksi ushbu ikki indeksning geometrik o'rtachasi bo'lib, nazariy jihatdan eng to'g'ri natijani beradi.

Bazaviy inflyatsiya (core inflation) ko'rsatkichi INIning muqobil o'lchovi sifatida ishlab chiqilgan bo'lib, energiya resurslari va oziq-ovqat mahsulotlari kabi narxlar keskin va siklik tebranishlarga moyil bo'lib o'zgaradigan tovar guruhlari istisno qilingandan keyingi inflyatsiya darajasini ifodalaydi. Pul-kredit siyosatini amalga oshirishda asosiy inflyatsiya ko'rsatkichi markaziy banklar uchun yanada ishonchli mo'ljal bo'lib xizmat qiladi, chunki u vaqtinchalik omillarning ta'siridan tozalangan, uzoq muddatli narx tendensiyalarini aks ettiradi.

Statistik vaqt qatorlari modellari orasida avtoregressiv integrallashgan o'rtacha harakatlar (ARIMA) modeli, uning mavsumiy varianti (SARIMA) va vektorli avtoregressiya (VAR) modeli alohida o'rin egallaydi. Box-Jenkins metodologiyasi asosida qurilgan ARIMA modeli inflyatsiyaning o'z tarixiy qiymatlaridan foydalanib prognozlash imkonini beradi. Ushbu usulning asosiy afzalligi shundaki, u minimal parametrlar soni bilan qisqa muddatli prognozlarda yuqori aniqlikka erishishi mumkin. Identifikatsiya bosqichida ACF (avtokorrelyatsiya funksiyasi) va PACF (qisman avtokorrelyatsiya funksiyasi) grafiklari yordamida model tartibi (p,d,q) tanlanadi; baholash bosqichida eng kichik kvadratlar yoki maksimal ehtimollik usuli qo'llaniladi; diagnostika bosqichida esa qoldiqlar tekshiriladi. ARIMA modelining muhim kamchiligi shundaki, u asosan chiziqli bog'liqliklarni aks ettiradi hamda pul taklifining o'zgarishi, tashqi savdo shoklari va boshqa tashqi omillar ta'sirini bevosita hisobga olmaydi.

Tarkibiy makroiqtisodiy modellar orasida yangi keynschilik maktabi nazariyalari doirasida ishlab chiqilgan Dinamik Stoxastik Umumiy Muvozanat (DSGE) modeli va Fillips egri chizig'iga asoslangan yondashuvlar alohida ahamiyat kasb etadi. DSGE modellari iqtisodiy agentlar — uy xo'jaliklari, firmalar va davlatning optimal xulq-atvorini tavsiflovchi tenglamalar tizimidan iborat bo'lib, ular mikroiktisodiy asosga ega, shu bois ushbu iqtisodiy nazariya bilan izchil bo'lgan prognozlarni taqdim eta oladi. DSGE modellarida narx qat'iyligini tavsiflashda Calvo modeli keng qo'llaniladi: har bir davrda firmalarning ma'lum ulushi narxlarini o'zgartira oladi, qolganlari esa avvalgi narxni saqlaydi.

TAHLIL NATIJALARI

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi munosabat iqtisodiy nazariyalarda uzoq vaqt davomida muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri bo'lib kelgan. Ushbu o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntirish uchun turli nazariy yondashuvlar ishlab chiqilganligini ta'kidlab o'tishimiz zarur. Ular orasida monetar yondashuv, fiskal ustunlik nazariyasi, fiskal narx darajasi nazariyasi hamda qarz barqarorligi kabi nazariyalar alohida o'rin tutadi. Mazkur nazariy yondashuvlar davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni turli mexanizmlar orqali izohlaydi.

Xalqaro makroiqtisodiy modellar bo'yicha 2025-yil yakunida YAIMga nisbatan davlat qarzi taxminan 35 foiz bo'lishi kutilmoqda. 2024-yilda O'zbekistonda yillik inflyatsiya darajasi taxminan 9,6–9,8 foiz oralig'ida shakllangan.

2025-yilning turli davrlarida davlat qarzi oshishda davom etdi: 2025-yil 1-oktabr holatiga qarz 43,97 mlrd dollarga yetdi va YAIMga nisbati taxminan 32,3 % bo'ldi. Bu ko'rsatkichlar yangi qarzlarni jalb etilishi va iqtisodiyotning oshib borayotgan moliyaviy ehtiyojlari bilan izohlanadi. 2025-yilda umumiy davlat qarzi hajmida yil boshiga nisbatan o'sish kuzatilib, yilning birinchi yarmida uning miqdori qariyb 43,4 mlrd dollarga yetdi. Bu ichki va tashqi manbalardan jalb qilingan qarz ko'lamining oshganini ifodalaydi.

2025-yilda inflyatsiya sezilarli darajada pasaydi: yil yakuni bo'yicha yil davomida o'rtacha narxlar o'sishi 7,3 foizni tashkil etdi, bu oldingi yilga nisbatan ancha past ko'rsatkichdir.

Ushbu ma'lumotlar O'zbekiston misolida davlat qarzining oshib borishi bilan inflyatsiya darajasi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri avtomatik bog'liqlik yo'qligini ko'rsatadi. Agar davlat qarzi ko'p miqdorda ichki pul emissiyasi orqali moliyalashtirilsa, u holda inflyatsion bosim oshishi mumkin, biroq mazkur davrda qarzning katta qismi tashqi manbalardan jalb qilingan va iqtisodiyot o'sishiga yo'naltirilgan. Natijada inflyatsiya darajasi barqarorlashib, 2025-yilda nisbatan pastroq darajada shakllandi.

Inflyatsiya darajasi esa mazkur davrda o'zgaruvchan xarakterga ega bo'ldi. 2018–2019-yillarda yuqori inflyatsiya kuzatilgan bo'lsa, 2020–2021-yillarda pul-kredit siyosati qat'iylashtirilishi natijasida pasayish kuzatildi. 2022-yilda tashqi inflyatsion bosimlar (import narxlarining o'sishi, global energiya bozori tebranishlari) sababli inflyatsiya yana oshdi, 2023-yilda esa barqarorlashuv kuzatildi.

Tahlil natijalari davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri chiziqli bog'liqlik mavjud emasligini ko'rsatadi. Masalan, 2020–2021-yillarda qarz hajmi sezilarli oshgan bo'lsa-da, inflyatsiya pasaygan. Bu holat davlat qarzining to'liq monetizatsiya qilinmaganligi hamda pul-kredit siyosatining nisbatan mustaqil olib borilganligi bilan izohlanadi.

Shuningdek, byudjet taqchilligi va pul massasi o'sishi ham muhim omil bo'lib xizmat qilgan. Agar fiskal kengayish monetar ekspansiya bilan birga kechsa, inflyatsion bosim kuchayishi ehtimoli yuqori bo'ladi. Aksincha, qarz mablag'lari infratuzilma va ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirishga yo'naltirilganda, o'rta muddatda taklif hajmining oshishi inflyatsion bosimni yumshatishi mumkin.

O'zbekiston sharoitida davlat qarzining inflyatsiyaga ta'siri bilvosita xarakterga ega bo'lib, u asosan fiskal va monetar siyosat o'rtasidagi muvofiqlashtirish darajasiga bog'liq. Qarzni barqaror boshqarish, uning YAIMga nisbatan xavfsiz darajada saqlanishi hamda inflyatsion targetlash rejimining izchil davom ettirilishi makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Biroq aynan shu davrda inflyatsiya darajasi 11,1% dan 10% gacha pasaygan. Ushbu holat fiskal kengayish va inflyatsiya o'rtasida bevosita, avtomatik bog'liqlik mavjud emasligini anglatadi. Demak, byudjet taqchilligining

oshishi inflyatsiyani faqat qarz monetizatsiya qilingandagina kuchaytirishi mumkin. Agar taqchillik tashqi qarz yoki ichki obligatsiyalar orqali moliyalashtirilsa va pul emissiyasi bilan qo'llab-quvvatlanmasa, inflyatsion bosim nisbatan cheklangan bo'ladi.

Grafikda pul massasi (M2) o'sishi va inflyatsiya o'rtasida ancha yaqin dinamik moslik kuzatiladi. 2018-yilda M2 o'sishi 40% bo'lib, inflyatsiya 14,3% ni tashkil etgan. 2019–2021-yillarda M2 o'sishi pasaygan sari inflyatsiya ham pasaygan. 2022-yilda M2 o'sishining 22% gacha ko'tarilishi inflyatsiyaning 12,3% ga chiqishi bilan bir vaqtda kuzatilgan. 2023-yilda M2 15% gacha kamaygan va inflyatsiya 9,8% ga tushgan.

Ushbu natijalar monetar nazariya doirasida inflyatsiya bilan pul massasi o'zgarishlari o'rtasida muayyan bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Mazkur davrda inflyatsion jarayonlarning shakllanishida monetar omillarning ta'siri nisbatan sezilarli bo'lganini qayd etish mumkin.

Mazkur omil inflyatsiya sur'atlarining barqarorlashishiga ta'sir ko'rsatgan omillardan biri sifatida baholanishi mumkin. Mazkur holat tahlil qilingan davrda fiskal dominanta belgilarining yaqqol namoyon bo'lmaganini hamda pul-kredit siyosatining nisbatan mustaqil olib borilganini ko'rsatadi.

2022-yilda inflyatsiya 12,3% gacha oshgan bo'lib, bu davrda pul massasi o'sishi bilan bir qatorda tashqi omillar — global oziq-ovqat va energiya narxlarining o'sishi, import inflyatsiyasi ham muhim rol o'ynagan. Demak, inflyatsiya faqat ichki fiskal siyosat natijasi emas, balki ochiq iqtisodiyot sharoitida tashqi shoklarga ham sezgir jarayon hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda fiskal va monetar siyosatning inflyatsiya hamda davlat qarziga ta'sir mexanizmlari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ushbu ikki siyosat yo'nalishi bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning o'zaro muvofiqlashtirilgan holda amalga oshirilishi iqtisodiy rivojlanishning muhim shartlaridan biridir.

Fiskal siyosat davlat byudjeti xarajatlari, soliqlar va davlat qarzi orqali iqtisodiy faollikka ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy pasayish davrida ekspansion fiskal siyosat ishlab chiqarish va bandlikni rag'batlantirishga xizmat qilsa-da, uning uzoq muddat davom etishi byudjet taqchilligi va davlat qarzining ortishiga olib kelishi mumkin. Davlat qarzi yukining yuqori darajaga yetishi qarzga xizmat ko'rsatish xarajatlarining oshishiga olib kelishi, investitsion faollikni cheklashi hamda inflyatsion bosimni kuchaytirishi ehtimolini oshiradi.

Monetar siyosat esa asosan pul massasi, foiz stavkalari va kredit resurslari hajmini tartibga solish orqali narxlar barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. Markaziy bank tomonidan olib boriladigan oqilona pul-kredit siyosati inflyatsion kutilmalarni pasaytirish, milliy valyuta barqarorligini saqlash va iqtisodiyotda sog'lom moliyaviy muhitni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, nisbatan qat'iy monetar siyosat qisqa muddatda iqtisodiy o'sish sur'atlariga cheklovchi ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik murakkab makroiqtisodiy jarayon bo'lib, u fiskal va monetar siyosatning uyg'unligi bilan belgilanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat qarzi o'z-o'zidan inflyatsiyani keltirib chiqarmaydi, biroq uning moliyalashtirish manbalari, byudjet taqchilligi darajasi hamda pul-kredit siyosati instrumentlari orqali narxlar barqarorligiga bilvosita ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston misolida ham so'nggi yillarda inflyatsion targetlash tizimiga bosqichma-bosqich o'tish, fiskal qoidalarini kuchaytirish hamda davlat qarzini boshqarish strategiyasini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, jahon iqtisodiyotidagi o'zgaruvchanlik, tashqi qarz dinamikasi va global inflyatsion jarayonlarni hisobga olgan holda, ushbu yo'nalishdagi siyosatning izchil va muvozanatli davom ettirilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, davlat qarzini boshqarishning asosiy maqsadi uning barqaror darajasini ta'minlash, qarz yukining makroiqtisodiy muvozanatga salbiy ta'sirini minimallashtirish hamda narxlar barqarorligini saqlashdan iboratdir. Shuning uchun ham davlat qarzi siyosati fiskal intizom, samarali qarz boshqaruvi va mustaqil pul-kredit siyosati bilan uyg'un holda amalga oshirilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Keynes, J. M. (1936). The General Theory of Employment, Interest and Money. London: Macmillan and Co., Ltd.
2. Friedman, M. (1968). The Role of Monetary Policy. The American Economic Review, 58(1), 1–17.
3. Sargent, T. J., & Wallace, N. (1981). Some Unpleasant Monetarist Arithmetic. Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review, 5(3), 1–17. DOI: 10.21034/qv.531.
4. Barro, R. J. (1974). Are Government Bonds Net Wealth? Journal of Political Economy, 82(6), 1095–1117. DOI: 10.1086/260266.
5. International Monetary Fund. (2023). Fiscal Monitor: On the Path to Policy Normalization. Washington, DC: International Monetary Fund.

6. World Bank. (2022). Uzbekistan Public Expenditure Review: Better Value for Money in Human Capital and Water Infrastructure. Washington, DC: World Bank.
7. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2023). Pul-kredit siyosati sharhi: 2023-yil IV chorak. Toshkent.
8. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). Pul-kredit siyosati sharhi: 2024-yil IV chorak. Toshkent.
9. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2025). Pul-kredit siyosati sharhi: 2025-yil IV chorak. Toshkent.
10. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2025). Fiskal strategiya: 2026–2028-yillar. Toshkent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>